

20.8.2013

Liikenne- ja viestintäministeriö
PL 31
00023 Valtioneuvosto

Lausuntopyyntö selvitysmies Paajasen selvityksestä sekä rahoitustyöryhmän raportista
(LVM/1184/08/2013)

Kuluttajaliitto yhtyy selvitysmies Paajasen sekä joukkoliikenteen rahoitustyöryhmän ehdotuksiin.

Työryhmän ehdotuksissa on esitetty joukkoliikenteen toimivaltaisen viranomaisen harkintavallan laajentamista (ehdotus 4), velvoitetta suunnitella kaikki henkilökuljetukset (ehdotus 6) ja että rahoituksen on oltava yhteiskäytössä kaikissa kuljetuksissa (ehdotus 7). Kuluttajaliitto tukee näitä tavoitteita, mutta toteamme, että toimivaltaisen viranomaisen tulee saada oikeus määrätä myös toimialueensa junaliikenteestä kaikkialla Suomessa, ei ainoastaan Helsingin seudulla. Se on edellytys sille, että kaikkien kaupunkiseutujen alueella junaliikenne voidaan saada kaupunki- ja seutulippujen piiriin, kuten työryhmän raportissa on esitetty. Kuluttajaliiton mielestä Helsingin seudulla noudatettava käytäntö tulee siis laajentaa kaikille joukkoliikennelaisilla määritellyille toimivaltaisille viranomaisille. Tällöin LVM on toimivaltainen viranomainen vain kaukojunaliikenteessä, eli kaupunkien ja seutujen välisessä junaliikenteessä.

Edellä käsiteltyjen ehdotusten täytyminen tarkoittaa, että työryhmän raportissa mainittujen joukkoliikennelain muutosten lisäksi tulee muuttaa 14 §:n ensimmäinen momentti niin, että Helsingin seudun liikenne-kuntayhtymällä ja muilla lain 12 §:n 2 ja 3 momentissa mainituilla kunnallisilla viranomaisilla on omalla toimialueellaan sama toimivalta myös rautatieliikenteessä.

Kuluttajaliitto kiinnittää huomiota siihen, että henkilökuljetusten järjeistämisen ohella tulee tarttua myös kuljetustarpeiden syihin. Yhdistämällä avoin joukkoliikenne ja palvelukuljetukset yhdeksi kokonaisuudeksi voidaan alentaa kuljetusten kokonaiskustannuksia ja parantaa kuljetuspalveluiden saatavuutta. Mutta ensisijaisesti tulee aina pyrkiä siihen, että julkisten palveluiden saatavuus ei edellytä pitkää matkustamista. Esimerkiksi julkisuudessa esillä olleet lasten 80 kilometrin päivittäiset edestakaiset koulumatkat eivät ole hyväksyttäviä.

Kuluttajaliitto toteaa, että tarve julkisen sektorin henkilökuljetuksiin on syntynyt ja kasvaa palveluiden keskittämisen vuoksi. Se on seurausta osaoptimoinnista, jossa kustannusten karsiminen yhdessä paikassa perustuu siihen, että toisessa paikassa ja jonkun toisen vastuualueella kustannukset nousevat. Julkisten palveluiden tuotannossa on omaksuttu mm. kaupan alalle tunnusomainen käytäntö, jossa kauppa karsii omia kustannuksiaan keskittymällä ja sijoittumalla halvalla maalla taajamien ulkopuolelle. Tämä on mahdollista vain siten, että asiakkaat liikkuvat autoilla ja kustantavat tavaroiden jakelun koteihin ja varastoinnin ko-

20.8.2013

tona sekä viettävät kuudennen työpäivän viikonlopun kauppakeskusmatkalla, mikä ei ole kestävän kehityksen periaatteen mukaista.

Julkisten palveluiden järjestäminen ja sijoittuminen eivät ole LVM:n vastuualuetta. Mutta kuten selvitysmies ja työryhmäkin ovat ymmärtäneet kuljetukset kokonaisuutena, myös ministeriöiden kesken tulee ymmärtää, että palveluiden saatavuus ja saavutettavuus ovat kuluttajan kannalta kokonaisuus.

Kuluttajaliiton mielestä julkisten palveluiden tuotannosta vastaavien tulee olla yhteistyössä LVM:n kanssa niin, että palveluiden keskittämisen seuraukset ymmärretään ja otetaan huomioon palveluita suunniteltaessa. Tämä on erityisen tärkeää siltä kannalta, että kun kuljetusten järjestäminen keskitetään LVM:ön, palveluista vastaavat hallinnonalat eivät saa päätyä unohtamaan sitä, että ne luovat kansalaisille matkustamisen tarvetta.

Liikennehankkeiden arvioinnissa lasketaan kustannuksiksi myös ihmisten liikenteessä käyttämä aika. Voisi olla aiheellista, että näin tehtäisiin myös arvioitaessa palveluiden keskittämisen vaikutuksia. Lisäksi on huolehdittava siitä, että kun selvitysmiehen ja työryhmän esittämät toimenpiteet pannaan täytäntöön ja saadaan kuljetuskustannukset alenemaan, saatua hyötyä ei ulosmitata lisäämällä julkisten palveluiden keskittämistä ja palveluiden käyttäjien matkustustarvetta.

Kuluttajaliitto – Konsumentförbundet ry

Juha Beurling
pääsihteeri

Antero Alku
varapuheenjohtaja